

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 71/2019 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 16/2019 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Annika Parsons, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Virpi Korhonen, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- presidentti Kari Kuusiniemi, korkein hallinto-oikeus
- oikeusneuvos Anne E. Niemi, korkein hallinto-oikeus
- hallinto-oikeustuomari Virpi Ikkela, Helsingin hallinto-oikeus
- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Aila Puustinen-Korhonen, Suomen Kuntaliitto
- johtava sosiaalityöntekijä Pia Green, Vantaan kaupunki
- lakimies Heli Karjalainen-Michael, Vantaan kaupunki
- järjestöpäällikkö Aki Siltaniemi, Ensi- ja turvakotien liitto
- erityisasiantuntija Anna Tiili, Lastensuojelun Keskusliitto
- johtava asiantuntija Esa Iivonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- asianajaja Auni Särkkä, Suomen Asianajaliitto

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan lastensuojelulakia muutettavaksi siten, että nuorella tarkoitettaisiin 18—24-vuotiaista ja, itsenäistymisvarojen viimesijainen maksupäivä olisi ajankohta, jolloin nuori täyttää 25 vuotta.

Esityksessä ehdotetaan, että lastensuojelulaissa olevat viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin korjattaisiin viittauksiksi uuteen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Mainitun uuden lain voimaantulon myötä valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen muuttuu valitusluvanvaraiseksi myös lastensuojelulain mukaisissa asioissa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä siten, että kunnan velvollisuutta järjestää jälkihuoltoa siihen saakka, kunnes jälkihuoltoon oikeutettu nuori täyttää 25 vuotta, sovellettaisiin lain voimaantulopäivänä jälkihuollon piirissä oleviin lapsiin ja nuoriin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen tavoitteena on korjata lastensuojelulain säännöksiä ajantasaisiksi vastaamaan eduskunnassa jo hyväksytyjä lainmuutoksia. Lastensuojelulakiin ehdotetaan eduskunnan hyväksymän lastensuojelulain muutoksen (542/2019) edellyttämiä jälkihuollon ikärajan teknisestä muutoksesta aiheutuvia tarkennuksia sekä voimaantulosäännöksen täsmentämistä siten, että jälkihuollon ikärajan muutosta sovelletaan lainmuutoksen voimaantulopäivästä.

Uusi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (*hallintoprosessilaki*) tulee voimaan 1.1.2020, jolloin valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen muuttuu luvanvaraiseksi. Poikkeuksista tähän tulee säätää erikseen laissa.

Hallituksen esityksessä lastensuojelulaissa olevat yleisviittaukset hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan muutettaviksi viittauksiksi hallintoprosessilakiin ja vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta lastensuojelulakiin poikkeusta hallintoprosessilain valituslupavaihtimuksesta.

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Lastensuojelulain 92 §:n muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen koskevan 1 momentin viittaus hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi hallintoprosessilakiin. Hallintoprosessilain ensi vuoden alussa tapahtuvan voimaantulon jälkeen kaikissa lastensuojelulain 92 §:n tarkoittamissa asioissa edellytetään valituslupa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asianosaisilla ja viranomaisilla säilyy valituslupamenettelyssä edelleen mahdollisuus hakea muutosta hallinto-oikeuden antamaan päätökseen, mikäli korkein hallinto-oikeus myöntää asiassa valitusluvan.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

Esityksen myötä valituslupa edellyttäisi myös tahdonvastaista huostaanottoa ja sijaishuoltoa sekä lapsen tutkimista koskevilla asioilla, joissa hallinto-oikeus toimii ensiasteen päätöksentekijänä ja korkein hallinto-oikeus ainoana muutoksenhakuasteena. Lastensuojelulain mukaan hallinto-oikeus on ensiasteen päätöksentekijänä huostaanotosta ja siihen liittyvästä sijaishuollosta päättäessä, jos huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista. Hallinto-oikeus toimii ensiasteen päätöksentekijänä myös lapsen tutkimista lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi koskevassa asiassa. Muissa lapsi- ja perhekohtaisissa lastensuojelua koskevilla asioilla ensivaiheen päätökset tehdään kunnassa viranhaltijatasolla ja muutoksenhakuasteena toimii hallinto-oikeus ja viime kädessä korkein hallinto-oikeus.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että varsinkin huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevilla asioilla on sellaisia hallituksen esityksessään viitattuja lapsen etuun liittyviä asiasisältöisiä ja menettelyllisiä erityispiirteitä, jotka sinänsä puoltavat asian joutuisaa käsittelyä ja huostaanottoja koskevien asioiden lainvoimaiseksi tulon nopeutta (PeVL 16/2019 vp, s. 6). Lausunnon mukaan keskeistä oikeusturvan saatavuuden kannalta on kuitenkin, että valituksen luvanvaraisuus ei merkitse valituskieltoa. Perustuslakivaliokunta painottaa, että korkeimman hallinto-oikeuden on lain mukaan myönnettävä valituslupa, jos käsillä on jokin valitusluvan myöntämisen perusteista. Vailla merkitystä ei lausunnon mukaan ole se, että lastensuojeluviranomaisen on tutkittava huostaanoton kestäessä perheen tilanne riittävän usein uudelleen sen selvittämiseksi, ovatko perheen olosuhteet parantuneet ja onko edellytyksiä huostassapidon lopettamiselle ja perheen jälleenyhdistämiselle, eivätkä huostaanottopäätökset saa asian uudelleen käsittelyä estävää oikeusvoimaa.

Valitusluvan myöntämisen perusteena voi hallintoprosessilain mukaan olla ennakkopäätöspäätöksen ja asian käsittelyssä tapahtuneelta virheeltä ilmeisyyttä edellyttävän virheperusteen lisäksi myös muu painava syy valitusluvan myöntämiseen. Tällainen painava syy voi mainitun lain esitöiden mukaan olla muun muassa asian erityisen suuri merkitys valittajan oikeusturvan kannalta (ks. HE 29/2018 vp, s. 183).

Perustuslakivaliokunta katsoo olevan selvää, että huostaanottoa ja sijaishuoltoon määräämistä koskevilla asioilla on edellä sanotun mukaisesti lähtökohtaisesti tällainen merkitys lapselle ja hänen perheelleen. Perustuslakivaliokunnan mielestä lastensuojelulain 92 §:n sääntelyä on kuitenkin täsmennettävä valitusluvan myöntämiskynnystä alentamalla siten, että huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevilla asioilla korostuva oikeusturvan erityinen tarve tulee myös säädösperustaisesti turvatuksi valituslupaharkinnassa tilanteissa, joissa korkein hallinto-oikeus toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Sääntely on lausunnon mukaan laadittava siten, että vain ilmeisen perusteettomat ja siihen kynnykseltään rinnastuvat muutoksenhaut ratkaistaan hylkäämällä valituslupahakemus. Tällaisen muutoksen tekeminen on lausunnon mukaan edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan toistaiseksi ei ole annettu säännöksiä, joissa yleisiä valitusluvan myöntämisedellytyksiä olisi väljennetty. Lisäksi valitusluvan myöntämisen yleiset perusteet on kirjoitettu positiiviseen muotoon edellytyksiksi, joista yhdenkin täytyminen johtaa valitusluvan myöntämiseen. Valiokunta katsoo, että muutoksenhakujärjestelmän kokonaisuuden kannalta on perusteltua, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetty valitusluvan myöntämiskynnyksen alentaminen huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevilla asioilla arvioidaan huo-

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

llesesti ja eduskunnalle annetaan tarvittaessa asiasta hallituksen esitys. Valiokunta ehdottaa edellä todetun perusteella, että lastensuojelulain 92 § muutetaan tässä yhteydessä siten, että valitusoikeus huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevista asioissa säilyy toistaiseksi ennallaan eikä valituslupaa edellytetä näissä asioissa, joissa korkein hallinto-oikeus toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Valituslupaa edellytettäisiin kuitenkin muissa lakiehdotuksen 92 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukokoonpano

Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan perustuslain 21 §:stä johtuvista syistä välttämättömänä, että huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevista asioissa, joissa korkein hallinto-oikeus toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena, oikeusturvan saatavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Perustuslakivaliokunnan mielestä oikeusturvan korostunut merkitys asiassa edellyttää valituslupan myöntämättä jättämisen ratkaisemista esimerkiksi nyt säädettyä vahvemmassa kokoonpanossa tai nyt säädettyssä kokoonpanossa yksimielisesti. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on lausunnon mukaan täydennettävä sääntelyä. Tällaisen muutoksen tekeminen on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo edellä kuvatun 92 §:ään ehdotettavan muutoksen perusteella, ettei korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukokoonpanosta säätäminen tässä yhteydessä ole tarpeen.

Lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän kehittäminen

Perustuslakivaliokunta huomautti lausunnossaan, että se ei nykyisen lastensuojelulain säätämisen yhteydessä katsonut perustuslain edellyttävän toimivallan siirtämistä tahdonvastaista huostaanottoa koskevista asioista tuomioistuimille. Lausunnon mukaan kysymys on luonteeltaan sellaisista asioista, joista ensi vaiheessa päättää yleensä hallintoviranomainen (PeVL 58/2006 vp, s. 5/II, ks. myös PeVL 55/2014 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä myös nyt arvioitava kokonaisuus puoltaa ensi asteen päätöksenteon kokonaisvaltaista uudelleenarviointia. Perustuslakivaliokunta painottaa, että nyt arvioitavan esityksen valtiosääntöoikeudelliset ongelmat kiinnittyvät erityisesti päätöksentekojärjestelmään, jossa hallinto-oikeudelle säädetystä ensi asteen päätöksentekovallasta seuraa tarve arvioida korkeimman hallinto-oikeuden antaman oikeusturvan saatavuutta toisin kuin säännönmukaisessa jatkomuutoksenhakuun liittyvässä valituslupajärjestelmässä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota tarpeeseen arvioida lastensuojelulain mukaista päätöksentekojärjestelmää huolellisesti ja ryhtyä mahdollisesti tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Perustuslakivaliokunnan mielestä valituslupajärjestelmän toimivuutta on seurattava erityisesti nyt käsillä olevassa asiaryhmässä. Perustuslakivaliokunta pitää asianmukaista seurantaa tärkeänä ja painottaa mahdollisesti havaittavien ongelmien korjaamisen viivytyksettömyyden merkitystä.

Hallituksen esityksessä todetaan valituslupamenettelyyn siirtymisen hallintoprosessilain voimaantulon myötä luovan tarpeen arvioida lastensuojelulain päätöksentekojärjestelmää lähitulevaisuudessa (s. 10). Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä tulee arvioida tarve erillisen asiantuntijaryhmän tai toimielimen asettamisesta täydentämään nykyistä päätöksentekojärjestelmää. Lastensuojelun osalta asianosaisten oikeusturvan toteutumista on syytä arvioida kokonaisuudessaan lastensuojelulakia jatkossa uudistettaessa.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemyksiin seurannan merkityksestä ja lastensuojelun päätöksentekojärjestelmän kokonaisvaltaisen uudelleenarvioinnin tarpeellisuudesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä todettu päätöksentekojärjestelmän arviointi aloitetaan mahdollisimman pian. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Esityksen perusteluissa todetaan, että hallintoprosessilain valituslupakäytännön seurauksena hallinto-oikeuksissa lastensuojeluasioita koskevien suullisten käsittelyjen määrä tulee todennäköisesti kasvamaan, mikä lisää hallinto-oikeuksien työmäärää. Valiokunta toteaa, että oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen lisäksi lapsen edun kannalta on usein tärkeää, että tuomioistuimissa asia saadaan käsiteltyä joutuisasti. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallinto-oikeuksien ja kuntien lastensuojelutyön voimavarojen riittävyys turvataan, mikä vähentää myös muutoksenhaun tarvetta.

Jälkihuolto

Eduskunnan hyväksymään lakialoitteeseen (LA 86/2018 vp) sisältyneen lakiehdotuksen johdosta jälkihuollon ikäraja nousee vuoden 2020 alusta 25 ikävuoteen. Ikärajan nostamisen vuoksi esityksessä ehdotetaan muutoksia lastensuojelulain nuoren määritelmään, itsenäistymisvaroja koskevaan sääntelyyn ja jälkihuollon ikärajan siirtymäsäännökseen.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena lastensuojelulain 77 §:n 3 momentin tarkistamista siten, että sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä olisi velvollisuus maksaa itsenäistymisvarat nuorelle jälkihuollon päättyessä eli viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota kunnan lastensuojeluviranomaisen laajaan harkintavaltaan itsenäistymisvarojen maksamisajankohdan suhteen. Jälkihuollossa olevien nuorten tilanteet vaihtelevat huomattavasti, jolloin myös tarkoituksenmukainen itsenäistymisvarojen maksuajankohta vaihtelee. Valiokunta painottaa, että itsenäistymisvarojen maksamisajankohdassa tulee ottaa huomioon nuoren yksilölliset tarpeet ja tilanne sekä täysi-ikäistymisen vaikutus oikeuteen hallinnoida omia varoja.

Hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksessa esitetään lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamista siten, että lapsen ja nuoreen, jonka oikeus 75 §:ssä tarkoitettuun jälkihuoltoon on päättynyt ennen lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Siirtymäsäännöksen myötä jälkihuolto-oikeuden laajennus ei koske niitä nuoria, joiden oikeus jälkihuoltoon on päättynyt ennen lain voimaantuloa 1.1.2020.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut siirtymäsäännöstä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Perustuslakivaliokunta toteaa, että se on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen siitä, etteivät henkilöihin kohdistuvat erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (esim. PeVL 57/2016 vp, s. 4, PeVM 11/2009 vp, s. 2, PeVL 60/2002 vp, s. 4, PeVL 18/2006 vp, s. 6). Valiokunnan mielestä voimassa olevan sääntelyn ja ehdotetun sääntelyn kokonaisuus ei sinänsä muodostu sisällöltään oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaiseksi, mutta on pitänyt perustuslain 6 §:n kanssa paremmin sopusoinnussa sääntelyratkaisua, joka ei perustuisi näin ehdottomaan ja tarkkaan määräävänsä perustuvaan ikäryhmien poissuljentaan.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että esityksessä ehdotetun siirtymäsäännöksen rajausta ei perustu lapsen tai nuoren ikään, vaan tämän jälkihuolto-oikeuteen ja sen voimassaoloon. Siirtymäsäännöksen johdosta jälkihuolto-oikeus ei takautuvasti laajene koskemaan niitä lapsia ja nuoria, joiden oikeus jälkihuoltoon on jo päättynyt ennen lain voimaantuloa ja jotka ovat jo siirtyneet pois lastensuojelun vastuulta. Hallituksen esityksen mukaan tähän ryhmään kuuluu nuoria aikuisia, joilla on käytettävissään kaikki kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä toimeentulon turvaan, asumisen tukeen, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät palvelut ja tukijärjestelmät. Valiokunta ei pidä perusteltuna, että lastensuojelun vastuulta siirtyneet muiden palvelujen piiriin kuuluvat nuoret aikuiset siirretään jälkihuollon ikärajan laajentamisen myötä takaisin lastensuojelun vastuulle. Valiokunta kuitenkin painottaa, että kunnan on jatkossakin tuettava lasta ja nuorta itsenäistymisessä, vaikka hänellä ei ole subjektiivista oikeutta jälkihuoltoon.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jälkihuolto-oikeuden säätäminen takautuvasti voimaan esimerkiksi niin, että kaikki 18—21-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet jälkihuoltoon oikeutettuja vuosien 2016—2019 aikana, edellyttäisi kuntien valtionosuuksiin arviolta noin 12 miljoonan euron lisärahoitusta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen hallituksen esityksessä kuvattujen muiden kuin jälkihuollon piiriin kuuluvien nuorten ja nuorten aikuisten palvelujen asianmukaisen resursoinnin tarpeellisuudesta. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että jälkihuoltoa kehitetään sisällöllisesti niin, että jälkihuolto ehkäisee nykyistä tehokkaammin syrjäytymistä ja tukee nuorten koulutus- ja opiskelumahdollisuuksia sekä kiinnittymistä työmarkkinoihin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

92 §. Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallituksen esityksen mukaan pykälän 1 momentin viittaus hallintolainkäyttölakiin muutetaan viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ja edellä yleisperusteluissa esitetyistä syistä pykälän 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että 1 momentin viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin koskee muita kuin lain 43 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tahdonvastaista huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevia hallinto-oikeuden päätöksiä. Valiokunta ehdottaa myös momentin teknistä selkeyttämistä.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan lastensuojelulain 43 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tahdonvastaista huostaanottoa tai sijaishuoltoa koskevis- sa päätöksissä ei edellytetä valituslupaa. Näissä asioissa valitusoikeus säilyy ennallaan.

Hallituksen esityksen mukainen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi. Valiokunta ehdottaa viranomaisen muutoksenhakua koskevaa 3 momenttia tarkennettavaksi siten, että hakemuksen tai päätöksen tehnyt viranomaisella saa hakea muutosta hallinto-oikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa tekemästä päätöksestä korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Viranomaisella on siten oikeus valittaa tahdonvastaista huostaanottoa ja sijaishuollon järjestämistä koskevasta päätöksestä

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

ilman valituslupaa ja muissa asioissa saatuaan valitusluvan korkeimmasta hallinto-oikeudesta siten kuin pykälän 1 ja 2 momentissa ja laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään.

Hallituksen esityksen mukaiset 3—5 momentit siirtyvät 4—6 momenteiksi. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 2 momenttiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 71/2019 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 71/2019 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

lastensuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 6, 77, 82, 84, 89, 90 ja 92 §, sellaisina kuin niistä ovat 89 § laeissa 88/2010 ja 1302/2014, 90 § laissa 1302/2014 sekä 92 § osaksi laissa 88/2010, seuraavasti:

6 §

Lapsi ja nuori

Tässä laissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18—24-vuotiasta.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

77 §

Itsenäistymisvarat

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, 40 §:ssä tarkoitettua sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hänen itsenäistymistään varten on kalenterikuukausittain varattava määrä, joka vastaa vähintään 40 prosenttia hänen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan. Määrää laskettaessa ei lapsilisää kuitenkaan oteta huomioon.

Jollei lapsella tai nuorella ole sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuja tuloja, korvauksia tai saamia taikka jos ne ovat riittämättömät, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on tuettava sijoituksen päättyessä itsenäistymässä olevaa nuorta asumiseen, koulutukseen ja muuhun itsenäistymiseen liittyvissä menoissa tarpeellisilla itsenäistymisvaroilla.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä taikka lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on annettava selvitys itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta sijoituksen päätyttyä ja huoltajan, edunvalvojan tai 15-vuotiaan lapsen sitä pyytäessä myös sijoituksen aikana.

82 §

Asian käsittelyä koskevat yleiset säännökset

Tässä laissa tarkoitettujen asioiden käsittelystä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

84 §

Valmisteleva suullinen käsittely hallinto-oikeudessa

Huostaanottoa koskevan asian tultua vireille hallinto-oikeus voi asian kirjallisen valmistelun ohella järjestää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 47 §:ssä säädetyn suullisen valmistelun selvittääkseen asianosaisten vaatimukset ja niiden perusteet. Valmistelussa on tarkoitus erityisesti selvittää, mistä asianosaiset ja hakemuksen tai päätöksen tehnyt viranomainen ovat erimielisiä sekä mitä todisteita vaatimusten tueksi on esitettävissä. Valmistelussa ei voida ottaa vastaan suullista todistelua eikä kuulla asiantuntijoita.

Asian käsittely jatkuu suullisen valmistelun jälkeen kirjallisena käsittelynä tai asiassa voidaan järjestää suullinen käsittely siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 57 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

89 §

Muutoksenhakuoikeus

Lapsen vanhempi ja huoltaja sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, saavat hakea itsenäisesti muutosta asioissa, jotka koskevat:

- 1) 38 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiireellistä sijoitusta;
- 2) 38 a §:ssä tarkoitettua kiireellisen sijoituksen jatkamista;
- 3) 43 §:n 1 momentissa tarkoitettua huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoa;
- 4) 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua huostaanoton tai kiireellisen sijoituksen aikana tehtävää sijaishuoltopaikan muuttamista; ja
- 5) 47 §:ssä tarkoitettua huostassapidon lopettamista.

Muutosta 37 §:ssä tarkoitettua sijoitusta avoimuuden tukitoimena koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja sekä vanhempi, jonka kanssa yhdessä asumista päätös koskee.

Muutosta 63 §:ssä tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamista koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja sekä henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu.

Muutosta 65 §:ssä, 67 §:n 4 momentissa, 69, 70 ja 72 §:ssä tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja.

Sen lisäksi, mitä tämän pykälän 1–4 momentissa säädetään, 12 vuotta täyttänyt lapsi saa hakea erikseen muutosta häntä itseään koskevissa lastensuojeluasioissa.

Muilta osin muutoksenhakuoikeudesta ja puhevallan käyttämisestä on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

90 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen alaisen viranhaltijan tekemään päätökseen saa hakea valittamalla muutosta suoraan hallinto-oikeudelta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään asioissa, jotka koskevat:

- 1) 38 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiireellistä sijoitusta;
- 2) 38 a §:ssä tarkoitettua kiireellisen sijoituksen jatkamista;
- 3) 43 §:n 1 momentissa tarkoitettua huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoa;
- 4) 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua huostaanoton tai kiireellisen sijoituksen aikana tehtävää sijaishuoltopaikan muuttamista;
- 5) 47 §:ssä tarkoitettua huostassapidon lopettamista;
- 6) 63 §:ssä tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamista;
- 7) 65 §:ssä tarkoitettua aineiden ja esineiden haltuunottoa;
- 8) 67 §:n 4 momentissa tarkoitettua lähetyksen luovuttamatta jättämistä;
- 9) 69 §:ssä tarkoitettua liikkumisvapauden rajoittamista;
- 10) 70 §:ssä tarkoitettua eristämistä; sekä
- 11) 72 §:ssä tarkoitettua erityistä huolenpitoa.

Muun henkilön kuin sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen alaisen viranhaltijan rajoituksia ja rajoitustoimenpiteitä koskeviin päätöksiin saa hakea muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

Ellei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan muutoksenhakuun muutoin, mitä sosiaalihuolto-laissa ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

92 §

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään asioissa, jotka koskevat:

- 1) 16, 16 a ja 16 b §:ssä tarkoitettua kuntien välistä järjestämis- ja kustannusvastausta;
- 2) 28 §:ssä tarkoitettua lupaa lapsen tutkimiseen;
- 3) 35 §:ssä tarkoitettua toimeentulon ja asumisen turvaamista;
- 4) 43 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettua lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa;
- 5) 47 §:ssä tarkoitettua huostassapidon lopettamista;
- 6) 63 §:ssä tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamista;
- 7) 75 ja 76 §:ssä tarkoitettua jälkihuoltoa; sekä
- 8) 81 §:n 5 momentissa tarkoitettua kieltoa.

Tämän lain 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevasta hallinto-oikeuden päätöksestä saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta ilman valituslupaa. (Uusi)

Hakemuksen tai päätöksen tehnyt viranomainen saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusluvasta säädetään edellä 1 ja 2 momentissa ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Hallinto-oikeuden antamaan muuhun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun lapsi- ja perhekoh- taista lastensuojelua koskevaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Hallinto-oikeuden asian käsittelyn aikana tekemästä päätöksestä, jolla muutoksenhaun alaisen päätöksen täytäntöönpano on kielletty tai keskeytetty, ei kuitenkaan saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hallinto-oikeuden antamasta 83 §:ssä tarkoitettua väliaikaisesta määräyksestä ei saa hakea erikseen muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaan tuloa annettuun hallinto-oikeuden päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain (542/2019) voimaantulosäännökseen uusi 3 momentti seuraavasti:

Lapseen ja nuoreen, jonka oikeus 75 §:ssä tarkoitettuun jälkihuoltoon on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän uudistamistarpeen arvioinnin sekä ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Helsingissä 11.12.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r

Valiokunnan mietintö StVM 18/2019 vp

jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen
valiokuntaneuvos Harri Sintonen